

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Karel Hlaváček

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

OBSAH

OBSAH	2
EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ	3
ZÁPADNÍ BALKÁN – BEZVÍZOVÉ CESTOVÁNÍ	3
CHORVATSKO (1.-16. června)	4
CHORVATSKO (17.-30. června)	4
ALBÁNIE	5
TURECKO	6
HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU	7
USA A UZAVŘENÍ GUANTÁNAMA	7
IZRAEL, PALESTINA	8
VÝROČNÍ ZPRÁVA O SZBP	9
EVROPSKÁ RADA	10
PRIORITY ŠVÉDSKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ EU	11
ÍRÁN	12
DOKUMENTY SZBP EU	14

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

ZÁPADNÍ BALKÁN – BEZVÍZOVÉ CESTOVÁNÍ

Pozadí

Dialog o usnadnění cestování do EU pro občany zemí západního Balkánu byl de-facto zahájen na summitu v Soluni v roce 2003, na němž bylo přislíbeno jednání o reformách, které by toto usnadnění umožnily. V roce 2006 došlo ke shodě na zjednodušení procedur spojených s žádostí o vízum v souvislosti s uzavřením dohod o opětovném přijetí (*readmission agreements*). Tyto dohody vstoupily v platnost v lednu 2008. V lednu 2008 byl rovněž zahájen dialog směřující ke zrušení vízové povinnosti při cestování do zemí schengenského prostoru. Cesta ke zrušení vízové povinnosti pro země západního Balkánu spočívá v implementaci cestovních map¹ a jejich hodnocení Komisí. Hodnotící zprávy² byly Komisí prezentovány dne 18. května 2009.

Aktuálně

Z hodnotících zpráv vyplývá, že největšího pokroku dosáhla Makedonie³, dostatečného pokroku pak Srbsko a Černá Hora. Další země západního Balkánu, Albánie a Bosna a Hercegovina, zatím nezaznamenaly dostatečně pozitivní vývoj, a Kosovo na dialogu o bezvízovém cestování neparticipuje. Reformy zemí západního Balkánu v tomto směru mohou být hodnoceny jako úspěch. EUobserver tak mluví o životaschopné „měkké síle“ (*soft power*) EU, která přináší zisk jak zemím západního Balkánu, tak EU.⁴

Dne 15. června 2009 se konalo zasedání Rady na němž došlo, s ohledem na hodnotící zprávy Komise, ke shodě na pokroku Makedonie, Srbska a Černé Hory ve splňování podmínek pro možnost bezvízového cestování jejich občanů do oblasti Schengenské dohody. Podle závěrů Rady⁵ je možné dosáhnout s těmito zeměmi bezvízového režimu do konce roku 2009.

Další očekávaný vývoj

Podle eurokomisaře pro rozšíření Olliho Rehna chce Komise předložit návrh na bezvízové cestování pro výše jmenované země ještě před začátkem léta. Následovat

¹ Cestovní mapy formulují okolo padesáti požadavků, které musí být splněny, aby od vízové povinnosti bylo upuštěno. Týkají se zavedení *acquis communautaire* převážně v oblasti soudnictví a vnitřních záležitostí. Cestovní mapy k dispozici [ZDE](#).

² Hodnotící zprávy Komise a další informace k dispozici [ZDE](#).

³ Zatímco v oficiálním dokumentu je důsledně používán název FYROM, na oficiálních stránkách ESI (European Stability Initiative), které na dokumenty odkazují, je používán název Makedonie.

⁴ Viz Euobserver.com, 15. 6. 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

⁵ Závěry Rady k západnímu Balkánu k dispozici [ZDE](#).

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

bude konzultační procedura s Evropským parlamentem. Rada by o návrhu mohla hlasovat na podzim tohoto roku.

CHORVATSKO (1.-16. června)

Pozadí

Jako největší překážka v průběhu přístupového procesu Chorvatska se jeví územní spor se Slovinskem, kvůli kterému Slovinsko proces vytrvale blokuje. Zprostředkovatelské úsilí Komise, které začalo již v lednu tohoto roku, se setkalo s dalším neúspěchem v květnu, kdy byla Slovinskem odmítnuta již několikátá verze návrhu Komise na způsob řešení sporu, která byla eurokomisařem pro rozšíření Olli Rehnem prezentována jako poslední verze návrhu.⁶

Aktuálně

Dne 15. června 2009 se sešli ministři zahraničí obou dotčených zemí a eurokomisař pro rozšíření Olli Rehn, aby projednali znovu pozměněný návrh Komise. Jednání ale opět neskončila úspěchem. Slovinsko si tak i nadále ponechalo veto nad chorvatským přístupovým procesem. Politici se ale shodli alespoň v tom, že ve svém úsilí budou pokračovat. Jejich snahou je dosáhnout dohody ještě před konáním Evropské rady ve dnech 18. a 19. června 2009. Přístupová konference s Chorvatskem je plánována na 26. června 2009. Předseda Rady Jan Kohout ale nevyklučuje, že se za českého předsednictví již nepodaří otevřít či uzavřít žádnou další kapitolu.⁷

CHORVATSKO (17.-30. června)

Pozadí

Zatím poslední verze zprostředkovacího návrhu Komise ve věci chorvatsko-slovinského územního sporu byla přijata Chorvatskem, ale odmítnuta Slovinskem, které vypracovalo pozměňovací návrhy.⁸ Úsilí o odblokování přístupových rozhovorů do konce českého předsednictví, což by zachovalo naděje na možné ukončení přístupových rozhovorů s Chorvatskem do konce roku 2009,⁹ tak nebylo úspěšné.

Aktuálně

Další vyjednávání o územním sporu mezi Chorvatskem a Slovinskem proběhlo na okraj zasedání Evropské rady (18. a 19. června) a opět skončilo neúspěchem. Slovinské pozměňovací návrhy k návrhu eurokomisaře pro rozšíření Olliho Rehna

⁶ Více o návrhu Komise i celém dosavadním průběhu sporu viz Přehled SZBP květen a duben 2009.

⁷ Viz Europolitics 3773, 16. 6. 2009, Euobserver.com, 16. 6. 2009.

⁸ Viz přehled SZBP květen 2009.

⁹ Viz přehled SZBP 1.-16. červen 2009.

byly odmítnuty Chorvatskem, které přišlo s vlastními novými návrhy. Jejich cílem je přenést spor na bilaterální úroveň a tak ho řešit bez vazby na přístupový proces.¹⁰

Dne 24. června 2009 pak **české předsednictví** zrušilo přístupovou konferenci s Chorvatskem, plánovanou na 26. června. Během českého předsednictví EU byla uzavřena dohoda na technické úrovni o předběžném uzavření kapitoly 6 (Právo obchodních společností) a kapitoly 18 (Statistika) a otevření kapitoly 4 (Volný pohyb kapitálu) a kapitoly 16 (Daně). Podle předsednictví ale „nedostatečný formální pokrok v jednání s Chorvatskem neodráží skutečný pokrok, kterého již Chorvatsko dosáhlo.“¹¹

Předpokládaný vývoj

Chorvatsko poprvé připouští, že k ukončení přístupových rozhovorů pravděpodobně nedojde do konce roku 2009. Dne 22. června 2009 se ke sporu vyjádřil Carl Bildt, ministr zahraničí Švédska, které bude předsedat EU v druhé polovině roku 2009. Prohlásil, že se jedná o bilaterální spor a řešit ho musí Chorvatsko a Slovinsko samy. **Švédsko** tak bude ve svém přístupu následovat české předsednictví. Ve stejném smyslu se vyjádřil i eurokomisař pro rozšíření **Olli Rehn**, který dosud vedl snahu Komise o zprostředkování mezi oběma stranami sporu. Dosud není plánováno další jednání ve formátu eurokomisař pro rozšíření a ministři zahraničí obou zemí, v němž snahy o vyřešení sporu dosud probíhaly.¹²

ALBÁNIE

Pozadí

Albánie je potenciální kandidátskou zemí EU. V dubnu 2009 oficiálně předala svoji **příhlášku do EU**, která by za příznivých podmínek mohla být schválena v průběhu příštího roku.¹³

Dne 28. června 2009 se v Albánii konaly **parlamentní volby**, považované za test schopností přizpůsobit se evropským normám. Od pádu komunistického režimu v roce 1991 byly všechny volby v Albánii poznamenány násilím a spory o jejich výsledky.¹⁴

Aktuálně

Pozorovatelé OBSE zaznamenali, že od minulých voleb došlo k pokroku. Volby proběhly klidně a bez násilností, zdokonalil se systém registrace a identifikace voličů.

¹⁰ Chorvatsko navrhuje podepsání společné deklarace, která by zaručovala, že dokumenty vydané od roku 1991 nebudou předjímat vedení hranice mezi oběma zeměmi. Rovněž chce, aby Rada a Komise vypracovaly posudek, zda dokumenty předložené v EU mohou být chápány jako prejudikát ohledně vedení hranice (podle Slovinska takto dokumenty předložené Chorvatskem mohou být chápány).

¹¹ Viz zpráva vydaná předsednictvím, k dispozici [ZDE](#).

¹² Více informací viz Euobserver.com 18. 6. 2009, 24. 6. 2009. Europolitics 3776, 19. 6. 2009, 3778, 23. 6. 2009.

¹³ Více informací viz Přehled SZBP duben 2009.

¹⁴ Viz Euobserver.com, 30. 6. 2009

Volby ale stále neodpovídají mezinárodním standardům, a to především v otázkách nátlaku na voliče (např. „family voting“ – jeden člen rodiny volí za celou rodinu) a volební kampaně, která narušila důvěru ve volební proces (volební kampaň např. několikrát narušilo násilí, které si nakonec vyžádalo tři oběti). Volby rovněž negativně ovlivnilo polarizované politické prostředí.¹⁵

EU na zprávy o průběhu voleb reagovala **předsednickým prohlášením**¹⁶, ve kterém sice poukazuje na nedostatky při přípravách a průběhu voleb, ale především chválí dosažený pokrok. Eurokomisař pro rozšíření **Olli Rehn** zhodnotil volby chladněji: přivítal dosažený pokrok, ale současně naznačil nutnost „tvrdé práce“ na dalším zlepšení.

TURECKO

Aktuálně

Dne 30. června 2009 byla na přístupové konferenci s Tureckem otevřena kapitola *acquis communautaire* číslo 16 (Daně). Během českého předsednictví tak byla otevřena pouze tato jedna kapitola.¹⁷ Předěslá předsednictví zpravidla otvírala s Tureckem kapitoly dvě (dvě kapitoly otevřelo i předsednictví francouzské, předcházející českému).¹⁸ Vyjednávání ale komplikuje přetrvávající **spor Turecka s Kypr** o implementaci Ankarského protokolu¹⁹ a negativní postoj **Francie** k možnému přístupu Turecka do EU. Francie blokuje otevření pěti kapitol (zemědělství a rozvoj venkova, hospodářská a monetární politika, regionální politika, rozpočet a instituce). Dalším faktorem zpomalujícím přístupový proces je **váhavý průběh tureckých reforem** (např. svoboda slova, nezávislost médií, ústavní reforma).²⁰ Otevření kapitoly Daně tak může být hodnoceno jako úspěch, protože existovaly předpoklady, že za českého předsednictví nemusí být otevřena kapitola žádná. K otevření kapitoly Energetika, která je po technické stránce k otevření připravena a jejíž otevření je pro Turecko prioritou, kvůli sporu s Kypr nedošlo.²¹

Předpokládaný vývoj

Eurokomisař pro rozšíření Olli Rehn dne 26. června 2009 naznačil, že během švédského předsednictví by mohlo dojít k otevření tří dalších kapitol (konkurence, sociální politika a zaměstnanost, životní prostředí). K jejich otevření jsou však ve všech případech potřeba další reformy z turecké strany.²²

¹⁵ Předběžná zpráva OBSE k dispozici [ZDE](#), tiskové prohlášení OBSE k dispozici [ZDE](#).

¹⁶ Prohlášení předsednictví k dispozici [ZDE](#).

¹⁷ Celkově tak dosud s Tureckem bylo otevřeno 11 kapitol a jedna byla prozatímně uzavřena.

¹⁸ Viz Přehled SZBP prosinec 2008.

¹⁹ Ankarský protokol byl Tureckem podepsán v roce 2004. Obsahuje závazek rozšířit celní unii EU s Tureckem na nové členské státy. Tuto povinnost Turecko nesplnilo vůči Kypru.

²⁰ Viz projev Ollího Rehna ze dne 26. června 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

²¹ Viz Přehled SZBP prosinec 2008

²² Viz Europolitics 3784, 1. 7. 2009.

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

USA A UZAVŘENÍ GUANTÁNAMA

Popis problematiky

S nástupem nové administrativy dne 17. ledna 2009 byla otevřena otázka uzavření věznice Guantánamo a záhy na to i otázka možné spolupráce EU v této záležitosti.²³

Jednání v institucích EU

Dne 15. června 2009 bylo USA a EU přijato společné prohlášení²⁴, které upravuje možné přijetí vězňů z Guantánama v zemích schengenského prostoru. Shrnující informace poskytuje EU v závěrech Rady²⁵ z téhož dne.

Rozhodnutí, zda přijmout či nepřijmout vězně z Guantánama, je v kompetenci toho kterého členského státu. Přitom je členským státům umožněno postupovat podle společného rámce, dohodnutého na jednání Rady pro vnitřní záležitosti ze dne 4. června 2009. Pro účely přijetí vězňů bude vytvořen informační mechanismus mezi EU a USA a také mezi zeměmi schengenského prostoru. Přijati mohou být vězni považovaní americkými úřady za nevinné, kterým ale v jejich zemích hrozí špatné zacházení či mučení. Celkový počet těchto vězňů je odhadován na 40-60. Země EU je budou přijímat jako jednotlivce případ od případu. Na stejném principu budou USA zvažovat případné kompenzace zemím EU za vzniklé náklady.

K možnosti přijmout vězně z Guantánama se vyjádřily kladně Belgie, Francie, Irsko, Itálie, Portugalsko, Španělsko a Velká Británie. Námitky vyjádřilo zejména Německo a Rakousko, na základě jejichž požadavků bude možné případně omezit pro bývalé vězně princip volného pohybu v rámci schengenského prostoru.²⁶

Pro EU je důležité, aby byly řešeny i související politické otázky a aby se zabránilo například zakládání nezákonných vazebních zařízení kdekoli jinde. USA hodlá taková opatření přijmout na základě zprávy připravené Pracovní skupinou pro politiku zadržování osob (*Detention Policy Task Force*). Tomuto uskupení a ministryni zahraničí USA proto EU hodlá zaslat dopis²⁷, který by upřesňoval náhled EU na tuto problematiku.

²³ Více informací viz Přehled SZBP leden 2009.

²⁴ Společné prohlášení k dispozici [ZDE](#).

²⁵ Závěry Rady k dispozici [ZDE](#).

²⁶ Více informací také viz Europolitics 3766, 5. 6. 2009, 3772, 15. 6. 2009, Euobserver.com, 16. 6. 2009.

²⁷ Návrh obsahu dopisu k dispozici [ZDE](#) (LIMITE).

Další předpokládaný vývoj

Zpráva Pracovní skupiny pro politiku zadržování osob by měla být prezentována v červenci 2009. Specifikaci konkrétních příspěvků jednotlivých členských států lze očekávat na podzim 2009. Věznice Guantánamo by pak měla být uzavřena do konce tohoto roku.

IZRAEL, PALESTINA

Popis problematiky

Vztahy mezi EU a Izraelem probíhají v rámci Evropské politiky sousedství (ENP). Hodnocení Izraele Komisí z roku 2008 bylo vysoce pozitivní a anticipovalo posílení vzájemných vztahů²⁸. V prosinci 2008 byla v tomto směru Komisí zahájena jednání, která ale byla v reakci na konflikt v Gaze přerušena.²⁹ V současnosti se otázka případného posílení vztahů opět dostala do středu pozornosti. I nadále pokračuje humanitární krize v Gaze a přerušování mírových rozhovorů mezi Palestinci a Izraelem.

Jednání v institucích EU

Dne 15. června 2009 se ve svých závěrech³⁰ vyjádřila k blízkovýchodnímu mírovému procesu **Rada**:

- Mírové rozhovory by měly okamžitě znovu začít, přičemž obě strany konfliktu měly respektovat předešlé dohody.
- Rada vyzývá Izrael k souhlasu s dvoustrátním řešením blízkovýchodního konfliktu, k okamžitému zastavení osadnických aktivit, demolic domů a soudních vystěhováváních na okupovaných palestinských územích a okamžitému otevření přechodů na hranicích s Gazou pro humanitární pomoc.
- Palestinská strana konfliktu je vyzvána k ukončení raketových útoků na Izrael a ke sjednocení pod vedením Mahmúda Abbáse.
- Rada se dotýká i arabsko-izraelského konfliktu obecně – Izrael a Sýrii vyzývá k obnovení mírových rozhovorů³¹.

Na okraji zasedání Rady se pak konalo **zasedání Asociační rady EU-Izrael**. EU na této schůzce potvrdila, že v současné době není vhodný čas k posílení vzájemných vztahů. Izraelský premiér Benjamin Netanjahu se sice krátce před setkáním Asociační rady ve svém zásadním zahraničně-politickém proslovu přihlásil ke dvoustrátnímu řešení palestinsko-izraelského konfliktu, ale jeho dodatečné podmínky (např. demilitarizace palestinského státu) vzbuzují v některých evropských politicích dojem, že by se vlastně již nejednalo o skutečný stát. Netanjahu navíc nechce ukončit

²⁸ Viz Přehled SZBP duben 2008.

²⁹ Viz Přehled SZBP duben 2009

³⁰ Závěry Rady k dispozici [ZDE](#).

³¹ Izrael a Sýrie spolu dosud od válečných let 1967 a 1973 neuzavřely mírovou dohodu.

osadnické aktivity, ani se stáhnout z palestinské části Jeruzaléma. Např. francouzský ministr zahraničí Bernard Kouchner se k tomu vyjádřil v tom smyslu, že podmínky pro vytvoření palestinského státu nejsou ze strany Izraele splněny, zejména se nemluví o konci „kolonizace“ palestinských území.³²

Se zcela jednoznačným odmítnutím se proslov izraelského premiéra setkal u **palestinské** strany. Představitelé Palestinské samosprávy dokonce varovali před novou intifádou.³³ Naopak **USA** reagovalo spíše pozitivně s tím, že přijetí dvoustranného řešení ze strany Izraele je důležitým krokem kupředu.³⁴

VÝROČNÍ ZPRÁVA O SZBP

Popis problematiky

Na svém zasedání ve dnech 15. a 16. června 2009 schválila Rada každoroční zprávu o SZBP³⁵. Zprávu vypracovává generální sekretariát Rady a po schválení je prezentována Evropskému parlamentu. Poskytuje poměrně komplexní přehled aktivit EU v oblasti SZBP (z tohoto důvodu zde vybíráme z jejího obsahu jen některé), zůstává však spíše přehledem než kritickým hodnocením.

Obsah zprávy

Zpráva bere jako svůj základ aktualizovanou Evropskou bezpečnostní strategii (EBS)³⁶ a politiky SZBP hodnotí v jejím světle, se stejnou strukturou priorit:

- **Šíření zbraní hromadného ničení:** Podle zprávy byla EU v tomto ohledu „velmi aktivní“, a to na základě Strategie EU proti šíření zbraní hromadného ničení. EU prosazovala zásady této strategie do smluvních rámců se třetími zeměmi (Sýrie, Čína, státy Střední Ameriky, Thajsko, Vietnam atd.). EU se zasazovala o pokračování dialogu ohledně íránského nukleárního programu. Přes nedostatek spolupráce ze strany Íránu EU prosazovala řešení založené na multilaterálním vyjednávání. V prosinci 2008 se podařilo přijmout společný postoj Rady, který závazně upravuje možnosti vývozu zbraní ze zemí EU.
- **Terorismus:** EU pokračovala ve spolupráci v boji proti terorismu s USA, „základnu pro další spolupráci“ se podařilo založit s Indií, Pákistánem, Marokem, Alžírskem a Africkou unií. Znepokojující nicméně zůstává situace v Íránu, Iráku, Libanonu, Palestině a Sýrii.
- **Regionální konflikty, „zhroucené státy“:** EU pokračovala v podpoře dvoustranného řešení palestinsko-izraelského konfliktu. V reakci na konflikt v Gaze

³² Viz Euobserver.com, 16. 6. 2009

³³ Viz JPost.com, 14. 5. 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

³⁴ Viz Telegraph.co.uk, 14. 6. 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

³⁵ Zpráva o SZBP k dispozici [ZDE](#).

³⁶ K aktualizaci EBS, klíčového strategického dokumentu EU v oblasti SZBP, došlo v prosinci 2008. Inovovaná EBS oproti původní EBS z roku 2003 zdůrazňuje jako klíčovou prioritu energetickou bezpečnost a klimatickou změnu. Bližší informace o inovované EBS viz Přehled SZBP prosinec 2009.

z přelomu roku 2008 a 2009 byla posílena mise EUBAM Rafah³⁷. Na ochranu před pirátstvím na pobřeží Somálska EU zahájila první námořní operaci ESDP.

- **Energetická bezpečnost:** Ukázala se oprávněnost obav o energetickou bezpečnost v podobě tzv. plynové krize³⁸. EU se od té doby se zvýšenou pozorností věnuje řadě opatření v oblasti energetické bezpečnosti, např. na realizaci projektů směřujících k diverzifikaci dodávek energie do Evropy.
- **Klimatická změna:** EU se aktivně podílí na „uhlíkové diplomacii“ (*carbon diplomacy*), která směřuje k celosvětovému snížení emisí.

EVROPSKÁ RADA

Popis problematiky

Ve dnech 18. a 19. června 2009 se v Bruselu konalo zasedání Evropské rady. Největší pozornost byla věnována vnitrouijním otázkám jako znovuzvolení Josého Barrosa do čela Evropské komise, finančnímu dohledu nebo irskému referendu o Lisabonské smlouvě. Ze zahraničně politických otázek se v centru pozornosti ocitla především **klimatická změna** a některé **aktuální otázky**.³⁹

Případné vstoupení Lisabonské smlouvy v platnost by ovlivnilo zahraničně politickou dimenzi EU. Jedním z hlavních výsledků summitu bylo poskytnutí garancí Irsku, které otevírá cestu k opakování referenda o **Lisabonské smlouvě**. Garance by měly Irsku zajistit, že Lisabonská smlouva neohrozí autoritu irské ústavy ve věcech zdanění, politiky neutrality a některých etických otázek.⁴⁰ Další krok k možnému vstoupení smlouvy v platnost je **verdikt německého Ústavního soudu**⁴¹ ze dne 30. června 2009. Německý Ústavní soud rozhodl, že smlouva není v rozporu s ústavním pořádkem země. Dokončení její ratifikace v Německu ale pozastavil do doby, než budou posíleny spolurozhodovací pravomoci německého parlamentu při evropské integraci.

Evropská rada ohledně SZBP

EU dosud přijala závazek **omezení emisí** o 30 % do roku 2020 (v porovnání s hladinou v r. 1990), pokud ostatní industrializované země přijmou podobné závazky a rozvojové země závazky odpovídající jejich možnostem. Jinak by EU měla snížit emise unilaterálně pouze o 20 %. Summit přinesl potvrzení těchto závazků. Opět ovšem nedošlo k vyslovení konkrétních finančních závazků směrem k rozvojovým zemím. Tento krok byl přitom očekáván již na březnovém summitu⁴².

³⁷ K poslednímu otevření hranice za účasti mise EUBAM došlo dne 9. června 2007. Od té doby je mise v pohotovosti a čeká na politické vyřešení situace, více informací [ZDE](#).

³⁸ viz Přehled SZBP leden 2009.

³⁹ Závěry Evropské rady k dispozici [ZDE](#).

⁴⁰ Viz Europolitics 3777, 22. 6. 2009.

⁴¹ Verdikt německého Ústavního soudu k dispozici [ZDE](#).

⁴² Viz Přehled SZBP březen 2009.

Evropská rada se rovněž vyjádřila k některým aktuálním zahraničně politickým otázkám:

- EU znovu připomněla své závazky v **Afghánistánu a Pákistánu**⁴³. Zejména s Pákistánem EU posiluje dialog: dne 17. června 2009 se konal historicky první summit EU-Pákistán, EU plánuje v dlouhodobém horizontu vyjednání dohody o volném obchodu a podstatně navyšuje prostředky určené Pákistánu jednak ve formě humanitární pomoci, jednak ve formě podpory rozvoje. V Afghánistánu se pozornost zaměřuje na prezidentské volby, naplánované na 20. srpna 2009. EU se při té příležitosti chystá do Afghánistánu vyslat tým mezinárodních pozorovatelů.
- Evropská rada žádá propuštění přední disidentky **Barmy/Myanmaru** Aun Schan Su Ťij a dalších politických vězňů. V opačném případě by EU mohla odpovědět dodatečnými sankcemi.⁴⁴
- Evropská rada odsuzuje nukleární test provedený **Severní Koreou**, vítá rezoluci RB OSN, která posiluje mezinárodní sankce vůči korejskému režimu a vyzývá Radu a Komisi, aby pracovala na rychlé implementaci těchto sankcí ze strany EU.
- Evropská Rada se rovněž vyjádřila k událostem v **Íránu** (viz samostatná kapitola).

PRIORITY ŠVÉDSKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ EU

Popis problematiky

V druhé polovině roku 2009 se předsednictví EU ujme Švédsko, které v čele EU vystřídá Českou republiku. Dne 23. 6. 2009 představil švédský předseda vlády F. Reinfeldt Parlamentu pracovní program švédského předsednictví v Radě EU na období od 1. 7. 2009 do 31. 12. 2009⁴⁵.

Priority švédského předsednictví v oblasti SZBP

Všeobecnými prioritami švédského předsednictví jsou **ekonomika, zaměstnanost a klima**. První dva prioritní body jsou odrazem současné hospodářské krize a mají především vnitropolitický rozměr.

Nejvýraznější zahraničně politickou dimenzi má problém **klimatu a jeho změny**. Úsilí Švédska bude směřovat k přijetí nové globální dohody o boji proti změnám klimatu. Rozhodující v tomto směru bude Kodaňská konference, která je naplánována na prosinec 2009⁴⁶. Konkrétní švédské cíle pro omezení emisí skleníkových plynů se inspirovaly ve výzkumech Mezivládního panelu pro klimatickou změnu (IPCC) a počítají s ambiciózní dohodou, která by zajistila omezení emisí v industrializovaném světě o 25-40 % do roku 2020 a o 80-95 % do roku 2050 (poměřováno s hladinou roku

⁴³ Obě země se v poslední době vyznačují rostoucí nestabilitou. Viz Přehled SZBP květen 2009 (Pákistán) a Přehled SZBP únor 2009 (Afghánistán).

⁴⁴ Bližší informace o politice EU vůči Barmě viz Přehled SZBP květen a duben 2009.

⁴⁵ Pracovní program švédského předsednictví k dispozici [ZDE](#).

⁴⁶ Opatření přijatá na této konferenci by měla začít platit od roku 2012. Do té doby je v platnosti Kjótský protokol.

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacek@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

1990). Rozvojové země by měly omezit emise o 15-30 % (poměřováno s hypotetickou situací, v níž nebyla přijata žádná opatření).

Švédsko bylo spolu s Polskem iniciátorem návrhu projektu **Východního partnerství** v rámci Evropské politiky sousedství. Jedním z jeho zahraničně politických cílů je tedy rozvíjení této iniciativy.

Švédsko je nakloněné dalšímu **rozšíření EU**, vstřícně se staví i k přijetí Turecka. Během svého předsednictví očekává, že by Chorvatsko mohlo vstoupit do závěrečných fází přístupových rozhovorů. Švédský přístup k bilaterálním sporům, které se na evropské úrovni projevují blokováním dalšího přibližování některých států k EU (Chorvatsko-Slovensko, Turecko-Kypr, Makedonie-Recko), bude ale zdrženlivý. Švédsko se v těchto sporech nechce angažovat jako zprostředkovatel. Potenciálně rychlý pokrok je možné očekávat v případě Islandu, který by během švédského předsednictví mohl podat přihlášku do EU.⁴⁷

Mezi klíčové priority švédského předsednictví se naopak nepočítá Evropská bezpečnostní a obranná politika (**EBOP**). Nadcházející předsednictví v této oblasti zmiňuje především snahu o vylepšení krizového managementu EU.

ÍRÁN

Popis problematiky

Současný íránský politický systém je složitým komplexem teokratické a demokratické vlády. Mezi demokraticky volené instituce patří parlament či prezident, kontrolu nicméně drží nevolené orgány v čele s nejvyšším vůdcem islámské revoluce. Tuto funkci zastává od roku 1989 konzervativní ajatolláh Alí Chámeneí. V praxi jeho rozhodnutí vycházejí z jednání s širší íránskou elitou. V zemi funguje relativně nezávislý tisk⁴⁸ a existuje určitá kulturní svoboda, která ale nemá politické dopady.⁴⁹

Dne 12. června 2009 se v Íránu konaly prezidentské volby, ve kterých podle zveřejněných volebních výsledků vyhrál dosavadní konzervativní prezident Mahmúd Ahmadínežád. Výsledky voleb ale byly zpochybněny jeho rivalem, reformistou Hosejnem Músávím, a následně vypukla povolební krize spojená s pouličními protesty a zatýkáním odpůrců režimu (k rozkolům nicméně dochází i uvnitř íránského režimu). Při protestech a násilných protiakcích režimu k 29. červnu 2009 zemřelo kolem 17 lidí⁵⁰. Dne 29. června 2009 pak Rada dohlížitelů⁵¹ po částečném přepočítání hlasů

⁴⁷ Viz Euobserver.com, 23. 6. 2009

⁴⁸ Za současné krize jsou ovšem na sdělovací prostředky uvalována přísná omezení.

⁴⁹ Více informací o íránském politickém systému viz The EU Institute for Security Studies, ke stažení [ZDE](#), popř. na BBC.co.uk, k nahlédnutí [ZDE](#).

⁵⁰ Viz BBC.co.uk, 29. 6. 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

⁵¹ Rada dohlížitelů je považována za nejvlivnější politické těleso v Íránu. V současnosti v ní mají převahu konzervativci.

definitivně potvrdila platnost výsledků voleb.⁵² Hosejn Músávi ale stvrzení platnosti voleb opět odmítl a navrhl sestavení nezávislé komise která by výsledek voleb přezkoumala.

Jednání v institucích EU, reakce Íránu, diplomatická krize

Dne 19. června 2009 se k povolební krizi v Íránu vyslovila **Evropská rada**. Vyzvala k přezkoumání výsledků voleb a upuštění od násilných akcí proti pokojným demonstrantům⁵³. Dne 22. června 2009 pak **české předsednictví** vydalo prohlášení⁵⁴, ve kterém volí ostřejší slovník – „EU je hluboce znepokojena pokračujícím brutálním násilím vůči demonstrantům“ – a vyzývá Írán, aby upustil od „hromadného svévolného zatýkání“.

Reakce evropských státníků směřují k podpoře demonstrantů. Např. německá kancléřka Angela Merkelová vyzvala ke znovupřepočítání hlasů. Ambasády evropských států poskytují první pomoc raněným, nicméně neposkytují účastníkům protestů azyl. Např. nastupující švédské předsednictví takovou možnost za stávajících okolností odmítlo. **Některé členské státy EU** (Francie, Itálie, Finsko) navrhují řešit otázku azylu a uprchlíků na evropské úrovni.⁵⁵

Předseda **Evropského parlamentu** Hans-Gert Pöttering si myslí, že chování íránského režimu ukazuje, že při volbách došlo k „dalekosáhlým podvodům“ a chtěl by do Íránu vyslat delegaci europoslanců, za předpokladu, že je íránské úřady vpustí do země. Cílem delegace by bylo nabídnutí podpory a zprostředkování jak íránským úřadům, tak protestujícím.⁵⁶

Íránská strana reagovala na aktivity EU nařčeními z vměšování se do vnitřních záležitostí Íránu a následně dokonce zadržením devíti íránských pracovníků britské ambasády v Teheránu s tím, že hráli významnou roli při střetech mezi protestujícími a pořádkovými silami. Kromě toho byli ze země vyhoštěni dva britští diplomaté. EU poté (dne 28. června 2009) vydala **prohlášení ministrů zahraničí EU**⁵⁷, ve kterém proklamuje, že v případě šikany a zastrásování pracovníků ambasád bude následovat „silná a kolektivní reakce EU“. EU však dosud nezvažuje případné dodatečné sankce vůči íránskému režimu.⁵⁸

Další předpokládaný vývoj

Zdá se, že Írán je současnou situací rozpolcen. Americký list The New York Times cituje nejmenovaného íránského politického analytika, který hovoří o Íránu jakožto

⁵² Již předtím byly volby opakovaně prohlášeny za platné nejvyšším vůdcem islámské revoluce, ajatolláhem Alím Chámeneím.

⁵³ Závěry Evropské rady k Íránu k dispozici [ZDE](#).

⁵⁴ Prohlášení předsednictví k situaci v Íránu k dispozici [ZDE](#).

⁵⁵ Viz Euobserver.com, 22. 6. 2009.

⁵⁶ Viz tisková zpráva EP, k dispozici [ZDE](#), Europolitics 3781, 26. 6. 2009.

⁵⁷ Prohlášení ministrů zahraničí EU k dispozici [ZDE](#).

⁵⁸ Viz Euobserver.com, 29. 6. 2009.

rozděleném státu, ve kterém dochází ke konfliktu mezi tradicí a modernitou. Jiný nejmenovaný iránský intelektuál hovoří o nepředvídatelnosti současné situace s tím, že politická budoucnost Íránu se vyjasní až v nacházejících měsících či dokonce letech.⁵⁹ Ředitel Carnegieho centra pro Blízký východ (Carnegie Middle East Center) v Bejrútu hovoří o vážné krizi důvěry mezi velkou částí populace a vládou.⁶⁰ Na straně protestujících sil je i část politických a klerikálních elit Íránu. V dosavadním průběhu ale má převahu stávající konzervativní režim, na jehož straně mimo jiné stojí i ozbrojené složky.

Institut pro Blízký východ (Middle East Institute) předpokládá, že stávající režim dostane situaci pod kontrolu, ale že současná krize bude mít důsledky pro rozhovory o iránském jaderném programu – „iránský režim shledá obtížným tvrdit, že se ho západní země snaží svrhnout v barevné revoluci, a současně s týmiž zeměmi vyjednávat o budoucnosti iránského jaderného programu“.⁶¹

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Zpráva o pokroku v implementaci Společného prohlášení o spolupráci EU a OSN v oblasti krizového managementu - [11451/09](#)

Datum: 29. 6. 2009

Typ dokumentu: Zpráva sekretariátu Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Zpráva podává přehled vývoje v dané oblasti za období leden až červen 2009.

Pololetní zpráva o pokroku v provádění strategie EU proti šíření zbraní hromadného ničení (2009/I) - [8240/09](#)

Datum: 24. 6. 2009

Typ dokumentu: Zpráva sekretariátu Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Zpráva shrnuje pokrok EU v oblasti boje za první pololetí roku 2009.

Nařízení Rady (ES) č. 423/2007 o omezujících opatřeních vůči Íránu - [11188/09](#)

Datum: 24. 6. 2009

Typ dokumentu: Výzva pracovní skupiny RELEX pro Coreper LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument je součástí probíhajícího přezkumu seznamu osob, proti kterým EU podle nařízení Rady (ES) č. 423/2007 uplatňuje omezující opatření.

ROZŠÍŘENÍ – Přístupová jednání s Chorvatskem = Kapitola 4: Volný pohyb kapitálu - [8782/09](#)

Datum: 23. 6. 2009

⁵⁹ Viz NYTimes.com, 28. 6. 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

⁶⁰ Viz NYTimes.com, 29. 6. 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

⁶¹ Komentář Institutu pro Blízký východ k dispozici [ZDE](#).

Typ dokumentu: Návrh společného postoje Evropské unie LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument obsahuje návrh na otevření kapitoly č. 4. Nakonec však došlo pouze k technické dohodě. Na politické úrovni bylo otevření kapitoly zablokováno Slovinskem.

NAŘÍZENÍ RADY, kterým se mění nařízení (ES) č. 423/2007 o omezujících opatřeních vůči Íránu - [11085/09](#)

Datum: 23. 6. 2009

Typ dokumentu: Návrh nařízení Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Nařízení z technických navrhuje prodloužit přechodné období k povinnosti předchozího oznámení v případě některých zásilek z Íránu a do Íránu.

Zpráva předsednictví o EBOP - [10748/09](#)

Datum: 16. 6. 2009

Typ dokumentu: Zpráva předsednictví

Obsah dokumentu: Zpráva podává přehled politik EBOP za dobu českého předsednictví. Byla odsouhlasena Radou na jejím zasedání dne 15. 6. 2009.

SPOLEČNÝ POSTOJ RADY 2009, kterým se aktualizuje společný postoj 2001/931/SZBP o uplatnění zvláštních opatření k boji proti terorismu a zrušuje společný postoj 2009/67/SZBP - [10403/09](#)

Datum: 10. 6. 2009

Typ dokumentu: Návrh společného postoje Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument navrhuje aktualizaci seznamu osob, skupin a subjektů, na něž se vztahuje společný postoj 2001/931/SZBP.

Návrh vyjádření pro Pracovní skupinu pro politiku zadržování osob (Detention Policy Task Force) - [10966/09](#)

Datum: 16. 6. 2009

Typ dokumentu: Návrh znění dopisu LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument obsahuje diskusní podklad, který má být zaslán do USA a jehož účelem je představit náhled EU na principy politiky USA ohledně zadržování osob.

Společné prohlášení Evropské unie a jejích členských států a Spojených států amerických o uzavření vazebního zařízení v zátoce Guantánamo a o budoucí spolupráci v boji proti terorismu - [10967/09](#)

Datum: 12. 6. 2009

Typ dokumentu: Návrh společného prohlášení USA a EU LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument stanovuje principy spolupráce mezi EU a USA ve vztahu k uzavření věznice Guantánamo a ve vztahu ke spolupráci v boji proti terorismu vůbec.

ROZŠÍŘENÍ – Přístupová jednání s Tureckem = splnění kritéria pro zahájení jednání o kapitole 16: Daně - [8785/09](#)

Datum: 12. 6. 2009

Typ dokumentu: Výzva Pracovní skupiny pro rozšíření Výboru stálých zástupců LIMITE

Obsah dokumentu: Znění dokumentu obsahuje výzvu Coreperu, aby na své úrovni schválil otevření kapitoly 16: Daně při přístupových vyjednáváních s Tureckem.